

برخی از لوح مزارهای رقم دار تخت فولاد

بهزاد قدسی^۱

اصفهان، شهری است بر هامون نهاده^۲ که صاحب راحه الصدور آن را «نمودار بهشت»^۳ دانسته است. در این شهر که همواره از مراکز علمی، فرهنگی و گاه سیاسی کشور محسوب می شده شمار زیادی از دانشمندان، بزرگان و هنروران زندگی کرده، به تعلیم و تعلم پرداخته و سرانجام رخ در نقاب خاک کشیده‌اند، ناگفته پیداست که شهری به وسعت، اعتبار و اهمیت اصفهان دارای گورستانهای متعدّد بوده که در ادوار گوناگون و به دلایل مختلف از میان رفته اند که از آن میان می توان به قبرستان آب بخشان، قبرستان سنبلستان، قبرستان سنی فاطمه اشاره نمود^۴، بنابراین گورستان تاریخی تخت فولاد زمانی به تنها گورستان مورد استفاده مردم اصفهان تبدیل شد تا این که در سال ۱۳۶۳ شمسی متروکه اعلام گردید^۵.

این گورستان «که بعد از قبرستان وادی السلام در نجف اشرف و سایر گورستانهای اعتبار مقدسه و همچنین گورستان قدیمی قم و مقبره شیخان باید ... [آن] را شریفترین و ارجمندترین و متبرکترین مقابر و گورستانهای ایران بلکه عموم شهرهای شیعه نشین محسوب داشت»^۶ در جنوب شرقی شهر اصفهان قرار گرفته و علاوه بر بزرگانی که در آن آرمیده‌اند مجموعه‌ای است که بناهای ارزشمند، خطوط طراز اول، اشعار آبدار و ... که هر کدام در نوع خود بی نظیر و تکرار ناپذیر می‌باشند و در واقع می‌توان آن را موزه‌ای دانست که در آن هر نقش که بر سنگی جاودانه شده، گوشه‌ای از ظرایف و طرایف زندگی اجتماعی، فرهنگی و علمی گذشتگان را بیان می‌دارد.

آن چه در این گفتار به نظر خوانندگان ارجمند می‌رسد، گزارشی است از برخی از لوح مزارها در گوشه و کنار این گورستان بزرگ که خوشنویس امضای خود را بر آن به یادگار نهاده و از این رهگذر به آن لوح ارزشی مضاعف بخشیده.

ترتیب قرار گرفتن اشخاص^۷ بر مبنای سال درگذشت آنان می‌باشد و در مورد هر سنگ نخست به ذکر مشخصات سنگ شامل: نوع، طول، عرض، نوع خط، خوشنویس و محل قبر و آن گاه عبارات منقور بر روی آن با حفظ رسم الخط پرداخته شده است.

سنگ مزار آقا محمد بیدآبادی

مشخصات سنگ - نوع سنگ: مرمر سفید رنگ

- طول سنگ: ۱۵۳ سانتی متر

- عرض سنگ: ۶۳ سانتی متر

- نوع خط: الف) شعر و امضا: نستعلیق - برجسته

ب) عبارت عربی بالای سنگ: ثلث - برجسته

- خوشنویس: محمدتقی حسینی

- محل قبر: داخل بقعه آقا محمد بیدآبادی (مجاور تکیه خوانساری)

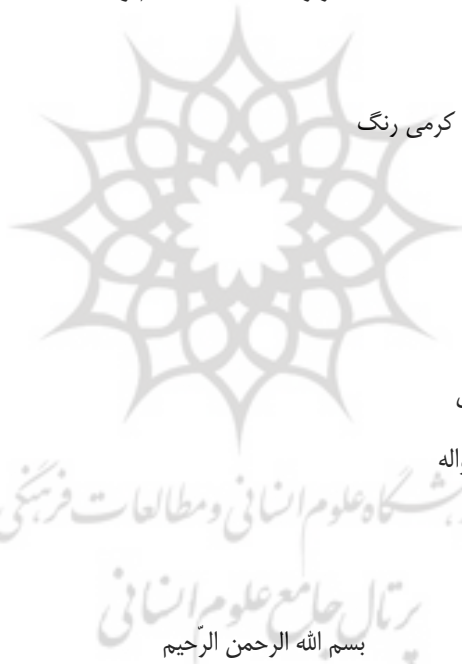
عبارات سنگ

الا ان اولیاء الله لا خوف علیهم و لا هم یحزنون

از جفا کاری چرخ و از ستم کاری دهر	رفت از دنیای دون و شد از این دهر زبون
حضرت آقا محمد آن که در هر علم و فن	طفل مکتب خانه او بود عقل ذوفنون
ما حی کفر و ضلال و حامی اسلام و دین	عرف از قهرش مخوف و شرع از لطفش مصون
چون که بود او چار رکن علم و عرفان رفت و شد	خانه دین قصر علم و کاخ عرفان سرنگون
شاهبازش چون همایی بود قدسی آشیان	کرد پرواز از شکنج عالم ناسوت دون
موجی از دریای وحدت بود و رفت و باز شد	متصل تا بحر و از چاه طبیعت شد برون
عارف سرّ اله آن نظم عالم آن که بود	قطب الاقطاب جهان و کاخ گردون را ستون
از وفاتش شد زمین را تاب و گردون را توان	وز عزایش شد جهان را صبر و عالم را سکون
گشت پرآن بر سپهر و شدن روان اندر زمین	از دل و چشم خلایق تیر آه و سیل

	خون		
	مرغ روح او ز تن چون طایر از قید قفس	رست و طیران کرد اندر گلشن لاهوت	چون
	کرد و اله از پی تاریخ او بیستی رقم	تا بود هر مصرعی بر سال فوتش	رهنمون
	قبله ارباب علم آقا محمد شد ز	برگزیده عالمی عارف شد از دنیای	دون
	دهر		
	۱۱۹۷	۱۱۹۷	
	کتابه محمد تقی حسینی	صنعه محمد علی اصفهانی	

سنگ مزار آقا محمد کاظم واله

مشخصات سنگ

- نوع سنگ: مرمر کرمی رنگ

- طول سنگ: ۱۷۴ سانتی متر

- عرض سنگ: ۸۶ سانتی متر

- نوع خط: تعلیق - حروف برجسته

- خوشنویس: آقا محمد کاظم واله اصفهانی

- محل قبر: تکیه واله

عبارات سنگ

الحمد لله الذي لا يبقى آلا وجهه ولا يدوم الا ملكه و الصلوه والسلام على محمد و آله اما بعد فهذا مرقدی و انا تراب اقدام العلماء و الحكماء و العرفاء الذين لاخوف عليهم و لاهم يحزنون والفصحاء والبلغاء والشعراء الذين ورد فيهم ان لله كنوزاً تحت العرش مفاتيحها السنه الشعراء و هذا اعتقادی و اعتضادی ان الله تعالى و احد بالذات ظاهر في الذوات و قلت فيه.

ای چشم خرد عاجز از دیدن ذات تو

پنهان تری از پنهان با این همه پیدایی

و ان محمداً صلى الله عليه عبده و رسوله و ان الائمه الاثني عشر اوصيائه و ان ما جاء به النبي حق و انا المستغرق في بحار معرفه الله العزيز بحيث قلت و

اقول

ترا خواهم نخواهم رحمتت گر امتحان خواهی

در رحمت برویم بند و درهای بلا بگشا

يا معشر الناس اوصيكم بترك اللذات و حبّ الشّهوات لآتي عشت في الدنيا بالراحه و الفخامه بحيث حصلت لى نهايه اللذّه و العزّه و عاقبه الامر وجدت راحتها الماً و عزتها ذلّه و نلتمس من الاخوان المخلصين و نرجو من الاخلاء الصادقين اذا مروّ على هذا المضجع اسرونى بقراءه الفاتحه و لا ينسونى بدعاء اللاتحه لآتي مجرم و مشتاق بقاء الله المتعال و لما قال النّبي صلّى الله عليه و آله من مكتب بحسن الخط بسم الله الرّحمن الرّحيم دخل الجنه بغير حساب كتبت بيدى فى مرض الموت و انا محمد كاظم المتخلّص بواله الاصفهاني^{١٢٢٩}

سنگ مزار ملّا علي اکبر اژه‌ای

مشخصات سنگ - نوع سنگ: مرمر حنایی رنگ

- طول سنگ: ۶۵ سانتی متر

- عرض سنگ: ۴۶ سانتی متر

- خط سنگ: الف) عبارات سنگ: ثلث - برجسته

ب) امضا و عبارت فارسی حاشیه سنگ: نستعلیق-برجسته

- خوشنویس: محمد کاظم نیریزی

- محل قبر: نزدیک مزار ملا اسمعیل خواجویی

عبارات سنگ

هو العلی اکبر

بسم الله الرحمن الرحيم

الا ان اولياء الله لا خوف عليهم و لا هم يحزنون

سبحان من تفرد بالعز و البقاء و قهر عباده بالموت و الفناء و صلى الله على محمد و آله سادات الوری و بعد فقد ثلم فى الاسلام ثلمه لا یسدّها شیء حیث ارتحل عن دارالفناء و المحنه الى دارالبقاء والراحه الامام العالم الفاضل العابد الزاهد زیده العلماء و خلاصه الحكماء و نقاوه الفقهاء مجتهد عصره و وحید دهره ناشر احادیث الائمه الطاهرين و علوم الانبياء والمرسلین افضل المحققین و المدققین مولانا علی اکبر اسکنه الله فى بحبوحه جنانه فى احدى و عشرين من شهر شوال المکرم سنه ۱۲۳۲ من الهجره النبویه المصطفویه على هاجرها الف التحیه

کتبه محمد کاظم النیریزی

اکبر اهل علم رفته از عالم

۱۲۳۲

۱۲۳۲

سنگ مزار مریم دایه سیف الدوله (مادر شاهزاده)

مشخصات سنگ - نوع سنگ: مرمر کرمی رنگ

- طول سنگ: ۲۱۰ سانتی متر

- عرض سنگ: ۵۳ سانتی متر

- نوع خط: الف) عبارت عربی بالای سنگ: ثلث-برجسته

عبارات سنگ

یا مریم ان الله اصطفاک و طهرک علی نساء العالمین		
که در زیر نگینش ملک عالم	بدوران محمد شاه غازی	
جهانبخش و جهانبان تا بآدم	شهنشاهی که آمد پشت در پشت	
که آمد شاه را دستور اعظم	فریدون فر منوچهر جم آیین	
که باشد زیب بخش مسند جم	ظهیر ملک و ملت معتمد آن	
بود در مملکت گیری مسلم	خدا کیهان جهانگیری که عزمش	
ز بيمش یار شد با زنگ ضیغم	ز سهمش باز شد همراز تیهو	
ستم اندر زمانش هست مد غم	کرم اندر ضمیرش هست مضم	
یکی از بندگان اوست حاکم	یکی از چاکران اوست قآن	
در ایامش بنای عدل محکم	بدوراننش اساس ظلم ویران	
ز گوهر بخشی طبعش خجلیم	ز زر افشانی دستش تهی کان	
بهمت از دگر شاهان مقدم	بشوکت از شه ایران مؤخر	
به پیش در گهش پشت فلک خم	ز یمن همتش کار جهان راست	
بامر نیک ساعی هست هر دم	بکار خیر بانی هست دایم	
بعهدش کاری اندر ملک مبهم	از آنرو خواست در گیتی نماند	
که بر فتح علی شه بود محرم	یکی از محرمان پاک طینت	
بپاشد در صفر شور محرم	چو در ماه صفر رخت سفر بست	
بماندی بی نشان نامش بعالم	چو تاریخ وفاتش بی نشان بود	

	بحکم محکم خان معظم		ز بعد از شانزده سال از وفاتش
	بحوران همنشینی کرد مریم ۱۲۴۶		ضیا از بهر تاریخش رقم زد
	صنعه محمدحسین ۱۲۶۲		کتبه محمدباقر

سنگ مزار شیخ محمد تقی رازی

مشخصات سنگ

- نوع سنگ: مرمر کرمی رنگ - دو تکه

- طول سنگ: ۲۱۰ سانتی متر

- عرض سنگ: ۶۷ سانتی متر

- نوع خط: الف) عبارت عربی بالای سنگ: ثلث-برجسته

ب) اشعار: نستعلیق - برجسته

- خوشنویس: محمدحسین بن محمد اسماعیل متخلص به «ضیاء»

- محل قبر: تکیه شیخ محمدتقی رازی (مادر شاهزاده) - داخل بقعه

عبارات سنگ

	الا ان اولیاء الله لا خوف علیهم و لا هم یحزنون		
	زهر اجل از جفا فخر جهانرا بجام		آه که در بزم دهر ساقی ایام ریخت
	صیقل نطقش ز دود ز آینه دل ظلام		شیخ محمدتقی آن که بگاه سخن
	حامی شرع مبین وارث خیرالانام		کاشف اسرار حق هادی راه هدی
	داشت ز احکام او دین پیمبر قوام		بود ز تقوای او خانه عصیان خراب
	رشحه اقلام او زیب بدیع و کلام		گوهر الفاظ او زینت گوش

		سخن	
	داشته از نظم او کشور دین انتظام	بوده ز علمش بملک چهل چو عنقا نهان	
	علم فروع و اصول فکرت او کرد تام	بود فروع و اصول ناقص اگر پیش از این	
	گر چه بزیر زمین خاک شد او را عظام	تا بابد در جهان زنده بود نام او	
	لعل درخشان برون آید اگر از رخام	در دل سنگ ار چه شد لعل بدخشان نهان	
	پویه بگرد زمین چرخ کند صبح و شام	زان مه برج علوم تا که بیابد نشان	
	درگه درسش نبود هیچ ز ادريس نام	در بر فضلش نگفت کس ز فلاطون سخن	
	دست بسر می زنند از غم او خاص و عام	او بجنان شادمان باشد و اندر جهان	
	رفت برون و نمود جای بدارالسلام	طایر روحش چو شد از قفس تن بری	
	بهر خرابی او از چه نمود اهتمام	خانه دین را خراب گر نه فلک خواستی	
	گشته بصحن جنان شاد دل اندر خرام	اشک فشان در غمش دیده احباب و او	
	کرد گمان آسمان کرده قیامت قیام	بس بعزایش فتاد غلغله اندر جهان	
	چون ز جنانش رسید رایحه در مشام	طایر روحش روان گشت بیاب جنان	
	راه نمای امم کرد بجنّت مقام ۱۲۴۸	از پی تاریخ آن کلک ضیا زد رقم	
	صنعه محمد رضا بن محمد علی ۱۲۵۸	حرره محمد حسین المتخلص بضیا بن محمد اسماعیل	

مشخصات سنگ

- نوع سنگ: مرمر کرمی رنگ - سه تکه

- طول سنگ: ۱۴۶ سانتی متر

- عرض سنگ: ۵۴ سانتی متر

- خط سنگ: الف) عبارات سنگ: ثلث - برجسته

ب) اشعار حاشیه سنگ: نستعلیق - برجسته

- خوشنویس: محمدحسین متخلص به «ضیاء»

- محل قبر: داخل بقعه آقا حسین خوانساری

چسبیده به قبر محمد رحیم شیخ الاسلام

عبارات سنگ

هوالحی الذی لایموت

الحمد لله الذی توحد بالعز و البقاء و قهر عباده بالموت و الفناء و افتقر الی رحمته و مغفرته کل من فی الارض و السماء و تفرد فی صفاته عن نعته لسان الاتقیاء و الی اجنح آثار رحمته جمیع الاموات و الاحیاء و اشهد ان لا اله الا الله وحده لا شریک له الہا واحدا احدا فردا و صمدا تراحیا قیوما ...^۹ لم یتخذ صاحبه ولا ولدا و اشهد ان محمد عبده و رسوله سید الانبیاء و ان علیا خیر الاوصیاء و الائمه من بعده هم الاصفیا صلوات الله علیهم الی یوم الجزاء و بعد قد ارتحلت عن دارالدنیا الفانیة الی دار الاخره الباقیة الراضیة المرضیة السیدة و الحلیلة المسما^{۱۰} بحوری نسا بیگم بنت سید الجلیل الباذل سید مهدی طاب ثراهما فی شهر جمادی الاول

۱۲۴۹

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

اشعار حاشیه سنگ

داد از ساقی گردون کاندیرین بزم جهان	ریختی حوری نسا را زهر ناکامی بجام
آنکه بودی روز و شب بهر عبادت در سجود	و آنکه بودی سال و مه از بهر طاعت در قیام
در مقام زهد بودی تابع خیرالنساء	در طریق شرع بودی پیرو خیر الانام
از خسوف ظلم گردون ستمگستر	روشنی اختر برج سیادت را

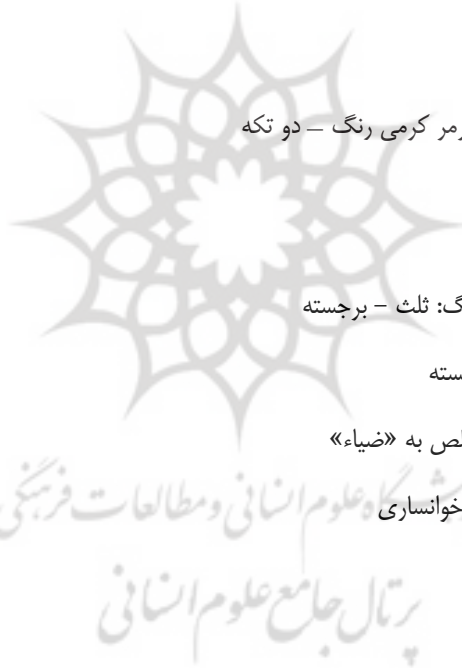
	تمام		نمود	
	کرد جان تسلیم جانان و زجانان یافت کام		چون ندای ارجعی آمد بگوش او ز شوق	
	همنشین فاطمه چون گشت در دارالسلام		هم کلام حوریان چون گشت در باغ بهشت	
	ریختی حوری نسا را ز هر ناکامی بجام		بهر تاریخ وفاتش زد رقم کلک ضیاء	

۱۲۴۹

صنعه محمدرضا بن مرحوم محمدعلی

حرره محمدبن اسمعیل المتخلص بضياء

سنگ مزار محمد رحیم شیخ الاسلام

مشخصات سنگ

- نوع سنگ: مرمر کرمی رنگ - دو تکه

- طول سنگ: ۱۴۷ سانتی متر

- عرض سنگ: ۵۸ سانتی متر

- خط سنگ: الف) عبارات سنگ: ثلث - برجسته

ب) اشعار حاشیه سنگ: نستعلیق - برجسته

- خوشنویس: محمدحسین متخلص به «ضیاء»

- محل قبر: داخل بقعه آقا حسین خوانساری

پرتال جامع علوم انسانی

عبارات سنگ

هوالحی الذی لایموت

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله الذی توحد بالعز و البقاء و قهر عباده بالموت و الفناء و افتقر الی رحمته و مغفرته کل من فی الارض و السماء و تفرد فی صفاته عن نعته فقصر لسان الاتقیاء و احتاج الی آثار رحمته جمیع الاموات و الاحیاء و اشهد ان لا اله الا الله وحده لا شریک له الیها واحدا احدا فردا و صمدا تراحیا قیوما ... لا ولدا و اشهد ان محمد عبده و رسوله سید الانبیاء و ان علیا خیر الاوصیاء و الائمه من بعده هم الاصفیاء علیهم صلوات الله الی یوم الجزاء و بعد قد ارتحل عن دارالغرور و الفناء الی دارالسرور و البقاء العالم العامل الباذل نتیجه الفضلاء و المجتهدین شیخ الاسلام و المسلمین میرزا محمد رحیم شیخ الاسلام طاب ثراه فی جمعه تاسع

شهر صفر المظفر ۱۲۴۹

اشعار حاشیه سنگ

	هزار حیفا از آن نخل بوستان فضیلت	که تند باد حوادث فکند ناگهش از پا
	در محیط سخاوت ستوده فخر افاضل	که علم و سینه اش آمد نظیر گوهر و دریا
	نموده اند چه آیا باو ز عالم باقی	که شد روانه بصد شوق و دیده بستز دنیا
	چو مرغ روح وی آمد بتنگ در قفس تن	پرید از چمن دهر سوی سدره و طوبی
	ندای ارجعیتش چون بگوش هوش رسانید	سروش عالم غیبی ز سوی جنت مأوا
	نوشت کلک ضیا از برای سال وفاتش	رحیم را که کند رحم جز رحیم بعقبا

۱۲۴۹

کتابه محمد حسین المتخلص بضیاء

عمل استاد محمدرضا حجار

سنگ مزار ملامهدی قمبرانی

مشخصات سنگ

- طول سنگ: ۵۹ سانتی متر

- عرض سنگ: ۴۸ سانتی متر

- خط سنگ: ثلث - برجسته

- خوشنویس: محمد حسین متخلص به ضیا

- محل قبر: شمال شرقی بقعه فاضل هندی

عبارات سنگ

فقیر حسین ضیا بن اسمعیل

عمل استاد رضا بن مرحوم علی

هوالباقی کل شیء هالک الا وجهه

الحمد لله الذى تفرد بالعز والبقاء و قهر عباده بالموت و الفناء و صل الله على خير خلقه محمداً له الاتقيا و بعد قد ارتحل عن دارالدنيا الفانيه الى دارالآخرة الباقيه العالم العامل الفاضل الكامل و العادل البادل المدقق المجتهد الفقيه المصدق المحقق بما لا ريب المواقيه من المتقى و الاستاد الخفى مولانا آخوند ملامهدى قمبوانى حشره الله تعالى مع من هو يسمى و معه ... ١٢ قد وقع فى ليله الجمعه ثالث شهر رجب المرجب ١٢٥٥

سنگ مزار گوهر سلطان بیگم

مشخصات سنگ - نوع سنگ: مرمر کرمی رنگ

- طول سنگ: ١٠٢ سانتی متر

- عرض سنگ: ٣٥ سانتی متر

- خط سنگ: الف) سطر اول، اشعار حاشیه و امضاها: نستعلیق - برجسته

ب) سایر عبارات: ثلث - برجسته

- خوشنویس: عبدالکریم

- محل قبر: داخل بقعه آقاحسین خوانساری

عبارات سنگ

زوجه شریعت مآب آقامیرزا عبدالله شیخ الاسلام

عمل استاد حسین ولد مرحوم استاد رضا حجاز

هوالحی الذی لایموت

وفات مرحومه مغفوره خلد آشیان

گوهر سلطان بیگم صبیبه مرحوم مغفور

حاجی محمدتقی نقشینیه فروش بتاریخ

دوشنبه سیم شعبان المعظم فی ١٢٥٨

حرره عبد الکریم

اشعار حاشیه سنگ

گوهری از بحر عبدالله شد	ها از این گرداب ژرف بی کنار
شکرالله جنه مخواه شد	در بهشت جاودان رخشنده گشت
عقل اندر ناله جان کاه شد	خواست تاریخش بهار از پیر عقل
گوهر جیحون عصمت ماه شد	گفت بیمه آسمان آمد از آنک

سنگ مزار میرزا ابوالحسن سلطان الاطباء

مشخصات سنگ

- نوع سنگ: مرمر - دو تکه

- طول سنگ: ۱۶۶ سانتی متر

- عرض سنگ: ۴۷ سانتی متر

- نوع خط: الف (عبارات عربی: رفاع - برجسته

ب) اشعار حاشیه: نستعلیق - برجسته

- خوشنویس: زین العابدین سلطانی (اشرف الکتاب)

- محل قبر: تکیه شیخ محمد تقی رازی (مادر شاهزاده) - داخل بقعه

عبارات سنگ

هوالحی الذی لایموت

الحمد لله الذی توحد بالجز و البقاء و قهر عباده بالموت و الفناء و صلی الله علی محمد و آله الاتقیاء و بعد قد ارتحل عن عالم الغرور و الفناء الی دار السرور و البقاء العالم الكامل العامل البازل المحقق بدقائق حکمه الابدان افلاطون الزمان و ارسطاطالیس الدوران المرحوم المغفور المبرور سلطان الاطباء میرزا ابوالحسن الطیب خلف الصدق رضوان آرامگاه ملک الاطباء مرحوم مغفور میرزا محمد طیب طاب ثراهما و جعل الجنة مثواهما و کان تاریخه فی یوم الخمیس خامس شهر رجب سنه تسع و ستین و مأتین بعد الالف من هجره النبویه فی ۱۲۶۹ راقمه زین العابدین السلطانی

اشعار حاشیه سنگ

از دار فنا موکب سلطان اطبا	در خلد برین کوفت سراپرده اجلال
عیسی زمان بود و سوی منظر عیسی	خورشید صفت زد علم دولت و آمال
در حکمت و دانش چو فلاطون شد و ناگه	ساکن چو فلاطون شد اندر خم آجال
خلقى به فسون لب وی زنده شد اما	درمان نتوانست بر این داروی قتال
در سانحه سال وفاتش پی تاریخ	زد دست خرد این رقم نعر نکو فال
از خامه مسکین که باعلام	سلطان بجنان برده سراپرده

	اقبال		مؤید	
--	-------	--	------	--

سنگ مزار میر زین العابدین موسوی خوانساری

مشخصات سنگ

- نوع سنگ: مرمر کرمی رنگ - دو تکه

- طول سنگ: ۱۴۲ سانتی متر

- عرض سنگ: ۵۵/۵ سانتی متر

- خط سنگ: ثلث - برجسته

- خوشنویس: محمدحسین حسینی القائنی

- محل قبر: تکیه شیخ-محمدتقی-رازی(مادر شاهزاده)- داخل بقعه

عبارات سنگ

الا ان اولیاء الله لا خوف علیهم و لاهم یحزنون

هذا مرقد السيد العالم الفاضل العلامة المتبحر الزاهد جامع المعقول و المنقول حاوی الفروع والاصول صاحب المقامات و الكرامات فخرالسادات كهفالحجاج المعتمر الحاج ميرزين العابدین الموسوی خوانساری و هو ابن سيد ابی القاسم ابن سيدحسین ابن السیدابی القاسم ابن السیدحسین ابن القاسم محب الله ابن القاسم ابن المهدي ابن زين العابدین ابن ابراهيم ابن كريم الدين ابن ركن الدين ابن زين الدين ابن السيدصادق^{۱۳} [صالح] ابن محمد بن محمود بن حسین بن الحسن ابن احمد بن ابراهيم بن عيسى ابن الحسن بن يحيى بن ابراهيم ابن حسن بن عبدالله بن الامام موسى بن جعفر عليهما السلم^{۱۴} [السلام] فى يوم التاسع جمادى الاخره خمس سبعين مائتين بعد الالف

حرره العبد محمدحسین

الحسينى القائنى

سنگ مزار حاجی میرزا محمد کاظم

مشخصات سنگ

- نوع سنگ: مرمر کرمی رنگ

- طول سنگ: ۱۱۰ سانتی متر

- عرض سنگ: ۳۲ سانتی متر

- خط سنگ: الف) عبارات سنگ: ثلث- برجسته

ب) امضاها و اشعار حاشیه: نستعلیق - برجسته

- خوشنویس: بها فرزند محمدحسین متخلص به «ضیا»

- محل قبر: داخل بقعه آقاحسین خوانساری

عبارات سنگ

عمل حاجی ...^{۱۵} بن حسین

کتابه بهاء بن ضیا

هوالحی الذی لایموت

وفات مرحوم مغفور جنت آرامگاه المستغرق

فی بحر رحمت^{۱۶} الله حاجی میرزامحمد کاظم

ولد مرحوم حاجی محمدتقی تاجر معروف به

نقشینه فروش بتاریخ یوم یکشنبه یازدهم

شعبان المعظم سنه ۱۲۸۴

اشعار حاشیه سنگ

حاجی میرزا کاظم فرخنده خو	در هزار و دو صد و هشتاد و چار
زیر خاک تیره آخر کرد رو	آنکه بودی باک ^{۱۷} طینت در جهان
عمری از آب جنات او را وضو	در سلام مرگ آمد آنکه بود
همنشین و راه پوی و راه جو	با بزرگان شریعت صبح شام ^{۱۸}
در دیانت شهره اندر شهر و کو	در تجارت او امین و مؤتمن
یک بیفزا مصرع آخر بجو	بازخواهی گر بها تاریخ فوت
جای حاجی میرزا کاظم بگو ۱۲۸۴	قصر فردوس بهشت جاودان

سنگ مزار میر محمدصادق موسوی خوانساری

مشخصات سنگ

- نوع سنگ: مرمر کرمی رنگ

- طول سنگ: ۱۴۰ سانتی متر

- عرض سنگ: ۳۰ سانتی متر

- خط سنگ: رقاع

- خوشنویس: علی رضا مشهور به آقا جان متخلص به «پرتو»

- محل قبر: تکیه شیخ محمد تقی رازی (مادر شاهزاده) - داخل بقعه

عبارات سنگ

الا ان اولياء الله لا خوف عليهم و لا هم يحزنون

هذا مرقد السيد الجليل الفاضل الاصيل و العالم النبيل عمده العلماء العاملين و زبده الفضلاء الكاملين و اسوه الفقهاء الراسخين صاحب الدرجات الرفيعه و المقامات العاليه الملتعه^{١٩} الساميه مقتدى الانام و علم الاعلام مروج شريعته الاسلام النجم الشارق و البدر البارق آقا مير محمد صادق المشتهر قدره في الآفاق والمفتخر زبده في الاشراف آيه الله في العالمين و فخر السلسله الموسويين الضاجع في هذه البقعه عن اليمين السيد الحاج مير زين العابدين ...^{٢٠} الله آمنوا صدق امين و حشرهما مع اجداده الطاهرين المكرمين صلوات الله و سلامه عليهم اجمعين انتقل قدس سره برياض الرضوان في الليله الحاديه و والعشرين من شهر شعبان شهور سنه احد تسع و ثمانين قبلهما الف و مائتان من الهجره المقدسه الطاهره النبويه الف الف ثنا و تحيه كنت هذا الحرف بيمناه الدايره^{٢١} فقير مرحمه ربه الكريم في الدنيا والاخره علي رضا الشهير باقا جان عامه الله بالفضل و الكرم و الاحسان

سنگ مزار حاج محمد حسن

مشخصات سنگ

- نوع سنگ: مرمر کرمی رنگ

- طول سنگ: ۱۰۰ سانتی متر

- عرض سنگ: ۳۸ سانتی متر

- خط سنگ: رقاع

- خوشنویس: زين العابدين سلطاني (اشرف الكتاب)

- محل قبر: صحن تکیه خوانساری

عبارات سنگ

هو الحی الذی لا یموت

بسم الله الرحمن الرحيم

قد ارتحل عمده الواعظین و زبده المحدثین قدوه الذاکریں الحاج محمد حسن حشره الله تعالى مع سيد النبیین فی سابع والعشرين من شهر ربیع الاول سنه سبع

و ثلاث مائه بعد الالف من الهجره و قال بلسان الحال

من الحسنات والقلب سليم

وفدت على الكريم بغير زاد

اذا كان الوفود على الكريم

و حمل الزاد اقبح كل شيء

کتبه العبد سلطان الكتاب

سنگ مزار سيد محمد باقر موسوی خوانساری (صاحب روضات الجنات)

مشخصات سنگ

- نوع سنگ: مرمر کرمی رنگ

- طول سنگ: ۱۶۷ سانتی متر

- عرض سنگ: ۷۴ سانتی متر

- نوع خط: الف) عبارات و اشعار عربی ثلث - برجسته

ب) اشعار فارسی حاشیه سنگ: نستعلیق - برجسته

- خوشنویس: اسماعیل

- محل قبر: تکیه صاحب روضات - داخل بقعه

عبارات سنگ

هو الحی الذی لایموت

الا ان اولیاء الله لا خوف علیهم و لاهم یحزنون

هذا مرقد سید السند والركن المعتمد العالم المسدد و الفاضل الممجّد فخر المحققین و زبده المدققین حجه الاسلام والمسلمین آیة الله فی العالمین صاحب المقامات و الكرامات مؤلف كتاب روضات الجنات و غیره من المصنفات النور الظاهر و النجم الزاهر والبحر الذآخر زین المساجد والمنابر مولانا آقا میرزا محمد باقر حشر الله مع اجداده المعصومین شفاء یوم الآخر و هو نجل السید العالم الفاضل الكامل عمده العلماء العاملین سیدنا الحاج میر زین العابدین الموسوی الخوانساری مولداً و الاصفهانی موطناً و مدفناً و قد ارتحل ذلك الجناب اعلى الله مقامه و رفع الله درجته فی ليله اثنین الثامن من شهر جمادى الاولى سنة ثلاث عشره و ثلاثمائه بعد الالف من الهجرة النبویه علیه الاف الصلوه والسلام والتحیه و لنعم ما قبل فی تاریخ رحلته نظماً

و نحو الجنان و ابقى مأثره

تعطل العلم من فقدان باقره

۱۳۱۳

اسماعیل

قد طار من غرف الروضات طائرهما

قال المورخ فی تاریخ رحلته

کاتبه

اشعار حاشیه سنگ

جهانیاں را زهر فراق ریخت بجام	دریغ و حسرت و افغان که باز ساقی چرخ
که شرع احمد از او داشت انتظام و قوام	یگانه عالمی از این جهان فانی برد
زمان ندید چه او مرد در بیان و کلام	جهان نداشت چه او یاد در فنون علوم
بروزگار عقیم است مادر ایام	ستوده باقر علم محمدی که چو او

نتیجہ علی مرتضیٰ امام انام	نبیره بنی ہاشمی رسول امم
بمسلمین ہمہ زین غصہ تلخ آمد کام	چہرخت بست از این دار سوی خلدبرین
مقام برد بفردوس حجه الاسلام	خلف سرود بتاریخ فوتش این مصرع

۱۳۱۳

سنگ مزار آقا محمد جواد مذهب باشی

مشخصات سنگ

- نوع سنگ: مرمر سبز رنگ

- طول سنگ:

- عرض سنگ:

- خط سنگ: نستعلیق - برجسته

- خوشنویس: عبدالوہاب

- محل قبر: صحن تکیہ میرفندرسکی

عبارات سنگ

وفات مرحوم مبرور مغفور خلد آشیان آقا

محمد جواد مذهب باشی طاب ثراه فی ۲۸ شہر

ذالقعده سنہ ۱۳۱۳

حرره عبدالوہاب

سنگ مزار میرزا علی محمد سرہنگ

مشخصات سنگ

- نوع سنگ: آہکی خاکستری رنگ

- طول سنگ: ۱۸۵ سانتی متر

- عرض سنگ: ۴۳ سانتی متر

- خط سنگ: ثلث - برجسته

- خوشنویس: محمدتقی بن محمدحسن

- محل قبر: صحن تکیہ بابا رکن الدین

کل شیء هالک الا وجهه

وفات مرحمت و غفران پناه مقرب الخاقان

میرزا محمدعلی خان سرهنگ تلگرافخانه

مبارکه اصفهان ولد مرحوم حاجی محمدحسین

قائمی طالب تراهما شب پنجشنبه سیزدهم

شهر رمضان المبارک

سنه ۱۳۱۶

	این دو رباعی را خود مرحوم طالب تراها انشاء کرده	
	با دست تهی آمده ام در بر دوست	
	زیرا که امیدم همه بر رحمت اوست	
	بخشای گناهان من ای بار خدای	
	کان مهر علی سرشته این رگ و پوست	

	نه زاد و نه توشه و نه فرصت چکنم	
	نه طالع مسعود و نه همت چکنم	
	تو خود فرمودی ای خداوند غفور	
	با مشتی خاک غیر رحمت چکنم	
	حرره محمدتقی بن محمدحسن غفرله	

سنگ مزار سید محمود

مشخصات سنگ

- نوع سنگ: مرمر کرمی رنگ

- طول سنگ: ۷۶ سانتی متر

- عرض سنگ: ۵۶ سانتی متر

- خط سنگ: الف) عبارات سنگ: ثلث - برجسته

(ب) اشعار حاشیه سنگ: نسخ - برجسته

- خوشنویس: میرزا طوبی

- محل قبر: شمال غربی بقعه فاضل هندی

به نظر می‌رسد زمانی به صورت ایستاده نصب شده بوده است.

عبارات سنگ

میرزا طوبی

نمقه العبد

هوالحی الذی لا یموت

وفات مرحمت و غفران پناه جنت و رضوان آرامگاه زبده الفقها و عمده العلماء الربانی السید الجلیل و السند النبیل آقا سید محمود ابن المرحوم سید محمد علی بن سید اسماعیل بن حاج سید حسن بن القاسم محب الله بن القاسم المهدی بن زین العابدین بن ابراهیم بن کریم الدین بن رکن الدین بن زین العابدین بن سید صالح الشهیر بالقیصر بن محمد بن محمود بن حسین بن الحسن بن احمد بن ابراهیم بن حسن بن عبدالله الامام الهمام موسی بن جعفر بن محمد بن علی بن الحسین بن علی بن ابیطالب صلوات الله علیهم کان وفاته فی بیست و سیم شهر رمضان المبارک ۱۳۱۹

اشعار حاشیه سنگ

من الحسنات والقلب السلیم	وفدت علی الکریم بنیر زاد
اذا کان الوفود علی الکریم	و حمل الزاد اقبح کل شیء

سنگ مزار آقا میرزا محمد مهدی موسوی

مشخصات سنگ

- نوع سنگ: مرمر کرمی رنگ

- طول سنگ: ۱۳۰ سانتی متر

- عرض سنگ: ۵۷ سانتی متر

- خط سنگ: الف) عبارات و امضاها: ثلث

(ب) اشعار حاشیه: نستعلیق

- خوشنویس: اسماعیل

- محل قبر: تکیه صاحب روضات - داخل بقعه

عبارات سنگ

الا ان اولیاء الله لا خوف علیهم و لا هم یحزنون

هذا مرقد العالم العامل الفاضل الكامل قدوه العلماء و المجتهدين و
 ناصرالدين ظهير الاسلام والمسلمين صاحب المقامات و الكرامات
 التقى النقى مولانا الآقا ميرزا محمدمهدى الموسوى نجل سيدالسند
 العالم المؤيد حجه الاسلام والمسلمين آيه الله فى الارضين مولانا

آقا ميرزا محمداقبر قدس سرهما المدفون فى هذه البقعه المباركه و
 قد توفى فى آخر ساعه يوم الاثنين الثالث عشر من ذى الحجه الحرام
 من شهر سنه اربع عشرين ثلثمائه بعد الف ١٣٢٤

اشعار حاشيه سنگ

	خورشيد سپهر علمشده زير سحاب		فرياد كه از درنگ حدثان بشتاب
	از عدل زمين خالى و از ظلم خراب		شد مهدى آل مصطفى غايب و گشت
	آن حجه اسلام كه بود او ارباب		از باقر علم مصطفى داشت نشان
	هم هادى خلق بود در صوب صواب		آن مهدى عصر بود در دفع خلاف
	ميگفت ز رشك ليتنى كنت تراب		پنهان به تراب شد وجودى كه فلک
	فرمود كه آه نور مهدى غاب		تاريخ وفاتش طلبيدم ز خرد

١٣٢٤
 پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
 عمل استاد شکرالله
 پرتال جامع علوم انسانی

کتابه اسماعیل

سنگ مزار ميرزا محمدعلی معتمدالواعظین

مشخصات سنگ - نوع سنگ: مرمر کرمی رنگ

- طول سنگ: ۸۲ سانتی متر

- عرض سنگ: ۴۵ سانتی متر

- خط سنگ: ثلث

- خوشنویس: شیخ محمدرضا حسامالواعظین

- محل قبر: شمال شرقی تکیه سیدالعراقین

عبارات سنگ

	هذا مرقد العالم العامل	
	و الواعظ المتبحر الكامل و قدوه	
	الاعاظم و مجمع الاخلاق و المكارم	
	انسان العين و عين الانسان	
	المستغرق في بحار رحمه الله المبين	
	الحاج ميرزا محمد علي معتمد الواعظين	
	طاب ثراه و كان وفاته في يوم الثاني	
	من شهر ذيقعدة الحرام من سنة خمس و	
	عشرين و ثلثمائة بعد الالف و قد قيل	
	في تاريخه محمد علي درره دوست مرد ١٣٢٥	
كتبه العبد ولده محمد رضا الملقب بحسام الواعظين		

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

سنگ مزار سيّد عبدالحسين سيّد العراقين

مشخصات سنگ

- نوع سنگ: مرمر سبز رنگ

- طول سنگ: ١٧٠ سانتی متر

- عرض سنگ: ٦٣ سانتی متر

- خط سنگ: ثلث - برجسته

- خوشنویس: شيخ محمد رضا حسام الواخطين

- محل قبر: تکیه سيد العراقين - داخل بقعه

عبارات سنگ

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله الذي لا يبقى ألاً وجهه ولا يدوم الاسطانه

هوالباقى

هذا مرقد سيد الهمام غوث الانام العالم العامل و الحكيم الكامل و الكريم الباذل حجه الاسلام والمسلمين آيه الله فى الارضين سيد عبدالحسن الملقب بسيد

العراقيين طاب مضجعا سنه خمسين وثلثمأه بعد الالف

	يا للعراقيين من فقدان سيدهم		من فقده حصن دين الله متلم
	لما تهدم ركن العلم والادب		قال المورخ ركن الفضل منهدم

كتبه حسام الواعظين

عمل استاد على يوسفیان

عبارات حاشيه سنگ

	سيدالعراقيين ابن الحاج ميرزا مهدى بن الحاج ميرمعصوم طاب ثراه	
	بن محمدعلى بن ميرمحمد اسمعيل بن ابوالمحسن بن ميرمحمد اسمعيل	
	بن ميرمحمد باقر بن محمد اسمعيل بن ميرمحمد باقر بن ميرمحمد اسمعيل	
	من سادات ابن ميرعماد بن ميرحسن بن ميرجلال الدين بن مرتضى بن ميرمحسن	
	بن ميرحسين بن ميرسيدعلى بن سيدمحمد بن ميرحسن بن ميرحسين	
	بن مير عماد بن محمد بن ميرعباد بن ميرمحمد بن ميرحسين بن ميرمحمد	
	بن ابيعبد الله الحسين بن ميرعلى بن ميرمحمد بن الحسن الافطن	
	بن العلى اصغر بن على بن الحسين بن على بن ابیطالب عليهم السلام	

سنگ مزار شيخ اسدالله ايزدگشسب گلپايگانی

- نوع سنگ: مرمر سبز رنگ

مشخصات سنگ

- طول سنگ: ۱۵۴ سانتى متر

- عرض سنگ: ۵۲/۵ سانتى متر

- خط سنگ: نستعليق

عبارات سنگ

هو

۱۲۱

هوالباقی

آرامگاه عالم ربانی و حکیم صمدانی و عارف سبحانی مولانا شیخ اسدالله ایزدگشسب گلپایگانی درویش ناصرعلی نور الله مضجعه متولد سال ۱۳۰۳ و متوفی در شب جمعه پنجم جمادی الاولی سنه ۱۳۶۶ قمری مطابق هفتم فروردین ۱۳۲۶ شمسی

مرتبہ اهل حال کجا و اصحاب قال	کس نتواند شناخت مرتبه اهل حال
رفت بسوی کمال رست ز وهم و خیال	ای خنک آنکس که یافت خلاصی از نفس دون
نصرت حشش بجان میداد قوت و نوال	شیخ اسد الله را رهبر اهل رشاد
ببحر عرفان نبود گوهر او را مثال	بعلم و حکمت نبود نظیر او فی المثل
بشرح اسرار عشق دارد سحر حلال	مانده بجا بس کتب از او ز آثار عشق
راهبر رهروان شد بر حق لا یزال	لقب ز قطب زمان گرفت ناصرعلی
دولت عشقش گشود بملک جان پر و بال	چونکه جهان را ندید لایق پرواز خود
رسید پیغام عشق ز مصدر قل تعال	بگوش جان ارجعی آمدش از نزد دوست
جان و دل رهروان گرفت زین غم ملال	رفت روان زین مکان شد بسوی لامکان
هاتفش آواز داد ز جانب ذوالجلال	سال وفاتش چو نور خواست ز دور

		قمر	
	جناب ناصرعلی رفت بیزم وصال	یکی بیفزا بجمع بگو بود سال فوت	

	آن ادیب حکیم بی همتا	اسد الله عارف دانا	
	متخلص به شمس و شمع هدی	بود ایزدگشوب واله حق	
	هادی راه سالکان صفا	داشت ناصرعلی ز دوست لقب	
	محو در عشق خالق یکتا	دعوت حق شنید و شد از شوق	
	شب پنج جمادی الاولی	سپرد و شست و شش فزون ز هزار	
	در بهشت برین و عرش علا	متصل شد برحمت یزدان	
	کس ندارد بقا بغیر خدا	گفت عبدی سلیش این اشعار	

	تقدیمی حسن آزاده شیرازی	
	باهتمام رضا نورنعمت اللهی	
	۷ فروردینماه ۱۳۴۱	
	بخط محمد اخلاقی شیرازی	
	عمل مصطفی رسته شیرازی	

سنگ مزار شیخ مهدی حقوقی

مشخصات سنگ

- نوع سنگ: مرمر کرمی رنگ

- طول سنگ: ۱۰۰ سانتی متر

- عرض سنگ: ۳۶/۵ سانتی متر

- خط سنگ: الف) عبارات عربی و امضا: ثلث

ب) اشعار: نستعلیق

- خوشنویس: شیخ محمدرضا حسام الواعظین

عبارات سنگ

الآخره دارالبقاء

هذا مرقد العبد الزاهد ناشر آثار الشرع

فی المنابر و المساجد المحدث البصیر

والواعظ المتمعن الخبیر الشیخ مهدی

و توفی فیسنه ۱۳۷۳

سر و جان داد و خدمت دل کرد	هر که در کوی دوست منزل کرد
هر چه امید داشت حاصل کرد	وانکه دلرا بدست عشق سپرد
دل و جانرا به عشق مایل کرد	شیخ مهدی که باد جانش شاد
هر چه اندیشه بود باطل کرد	غیر مهر علی و ذکر حسین
دست در بهترین وسایل کرد	هیچ جز مدح اهل بیت نگفت
غم او کار صبر مشکل کرد	زین سرا چونکه رخت بیرون برد
گل ما را زمانه در گل کرد	سرو ما را فلک ز پا افکند
با حساب جمل مقابل کرد	سال فوتش حسام چون میخواست

یکی آمد بجمع و آنکه ۲۲ گفت
مهدی اندر بهشت منزل کرد
کتبه حسام
پرتال جامع علوم انسانی

سنگ مزار سید محمدباقر روضاتی

مشخصات سنگ - نوع سنگ: مرمر کرمی رنگ - فرسایش و شکستگی پیدا کرده

- طول سنگ: ۱۲۶ سانتی متر

- عرض سنگ: ۵۹ سانتی متر

- خط سنگ: الف) عبارات سنگ: ثلث

ب) اشعار و امضا: نستعلیق

- خوشنویس: حبیباله فضائی

عبارات سنگ

الا ان اولياء الله لا خوف عليهم و لا هم يحزنون

هذا مرقد السيد العالم الجليل و الفاضل النبيل حجه الاسلام الحاج السيد محمدباقر الروضاتي ابن العلامة حجه الاسلام والمسلمين السيد جلال الدين ابن العلامة آيه الله السيد محمد مسيح ابن الامام العلامة آيه الله العظمى السيد محمدباقر مؤلف روضات الجنات ابن العلامة الزاهد العابد آيه الله الحاج ميرزا زين العابدين الخوانساري ابن العلامة الورع آيه الله السيد ابى القاسم ابن العلامة المحقق آيه الله الحاج السيد حسين ابن الاديب المجتهد الزاهد آيه الله العظمى الحاج مير ابوالقاسم جعفر المشتهر بالمير الكبير مؤلف مناهج المعارف المدفون بقودجان المنتهى نسبه الى عبدالله بن الامام الهمام موسى بن جعفر عليهما السلام و قد اتفق وفاته ليله الاثنين التاسع والعشرين من رجب الاصب من شهر سنه ثلاث و ثمانين و ثلثمائه بعد الالف القمريه الهجريه النبويه و قال الشاعر الاديب المتبحر فى تاريخ رحلته

شد پناهنده بدرگاه خداوند غفور	باقر عالم فاضل ز جهان کرد عبور
باقر عالم زاهد بجان شد مسرور	زد رقم از پی تاریخ وفاتش برنا

۱۳۸۳

کته فضائلی

در بعضی از منابع به اسامی خوشنویسان لوح مزار تعدادی از مشاهیر برخورد می نمایم بدون آن که آنان امضایی از خود بر روی آن سنگ مزارها باقی گذارده باشند که ذیلاً تعدادی از آنها آورده می شود:

۳۳	احمد نیریزی	به خط	میرمحمدباقر بن میرمحمد اسماعیل خاتون آبادی «متوفی به سال ۱۲۲۷ قمری»
۳۴	عبدالحسین قدسی	به خط	محمد رضا قلی خان همای شیرازی «متوفی به سال ۱۲۹۰ قمری»
۲۵	محمدتقی بن محمدابراهیم اصفهانی	به خط	میرمحمدهادی پاقلعه ای «متوفی به سال ۱۳۱۱ قمری»
۲۶	محمدتقی بن محمدابراهیم اصفهانی	به خط	میرمحمد اسماعیل پاقلعه ای «متوفی به سال ۱۳۲۳ قمری»
۲۷	عبدالحسین قدسی	به خط	جهانگیرخان قشقای «متوفی به سال ۱۳۲۸ قمری»
۲۸	عبدالحسین قدسی	به خط	ابوالقاسم طرب «متوفی به سال ۱۳۳۰ قمری»
۲۹	عبدالحسین قدسی	به خط	میرزا عباس پاقلعه ای «متوفی به سال ۱۳۵۰ قمری»
۳۰	جعفر آل ابراهیم	به خط	جواد مجدزاده صهبا «متوفی به سال ۱۳۶۵ قمری»
۳۱	ابوالقاسم قدسی	به خط	عبدالحسین قدسی «متوفی به سال ۱۳۶۶ قمری»
۳۲	منوچهر قدسی	به خط	استاد جلال همایی «متوفی به سال ۱۴۰۰ قمری»

بی نوشتها:

۱. فرزند استاد و محقق ارجمند مرحوم منوچهر قدسی و دبیر کمیسیون فرهنگی، اجتماعی شورای اسلامی شهر اصفهان.
۲. مأخوذ از سفرنامه ناصر خسرو.
۳. راحة الصدور و آية السّرور: تألیف محمد بن علی بن سلیمان الراوندی، به سعی و اهتمام محمد اقبال، تهران: مؤسسه انتشارات امیرکبیر، ۱۳۶۳، صفحه ۴۱.
۴. تذکرة القبور یا رجال و دانشمندان اصفهان: جمع و تألیف سید مصلح الدین مهدوی، اصفهان: کتابفروشی ثقفی، ۱۳۴۸، صفحه ز.
۵. سیری در تاریخ تخت فولاد اصفهان: نوشته سید مصلح الدین مهدوی، اصفهان: انجمن کتابخانه‌های عمومی اصفهان بی تا، صفحه ۱۴.
۶. همانجا، صفحه ۱۳.
۷. این اشخاص به ترتیب حروف الفبا عبارتند از:
ایزدگشسب، شیخ اسداله - اژه‌ای، ملّا علی اکبر - بیدآبادی، آقا محمد - حقوقی، شیخ مهدی - حوری نساییگم - رازی، شیخ محمدتقی - سلطان‌الاطبا، میرزا ابوالحسن - سیدالعراقین، سید عبدالحسین - شیخ‌الاسلام، محمد رحیم - میرزا علی محمد سرهنگ - قمیوانی، ملّا مهدی - مذهب باشی، محمدجواد - موسوی، میرزا محمد مهدی - موسوی خوانساری، میرزین‌العابدین - موسوی خوانساری، سید محمدباقر (صاحب روضات الجنات) - موسوی خوانساری، سیدمحمدباقر - موسوی خوانساری، میرمحمدصادق - حاج محمدحسن - معتمدالواعظین، میرزا محمدعلی - حاجی میرزا محمدکاظم - واله اصفهانی، محمدکاظم - سید محمود - مریم دایه سیف‌الدوله.
۸. این کتیبه قبلاً توسط آخوند گزی و استاد همایی نیز قرائت گردیده.
۹. چند کلمه درست خوانده نمی شود.
۱۰. کذا فی الاصل.
۱۱. چند کلمه درست خوانده نمی شود.
۱۲. عبارت نقطه چین شده کلمات «انا مع ابه الی البیتی» خوانده می شود.
۱۳. کذا فی الاصل.
۱۴. کذا فی الاصل.
۱۵. به علت ریختگی و آسیب دیدگی خوانده نمی شود.
۱۶. کذا فی الاصل.
۱۷. کذا فی الاصل.
۱۸. کذا فی الاصل.
۱۹. کذا فی الاصل.
۲۰. دو کلمه درست خوانده نمی شود.

۲۱. کذا فی الاصل.

۲۲. کذا فی الاصل. و آن گه.

۲۳. تاریخ اصفهان مجله هنر و هنرمندان، استاد جلال همایی، به کوشش ماهدخت بانو همایی، ص ۱۷۶.

۲۴. همانجا، ص ۱۱۶.

۲۵. دیوان طرب (مقدمه)، استاد جلال همایی، ص ۸۳.

۲۶. همانجا.

۲۷. تاریخ اصفهان، مجلد ابنیه و عمارات، استاد جلال همایی، به کوشش ماهدخت بانو همایی، ص ۲۵۶.

۲۸. تاریخ اصفهان مجلد هنر و هنرمندان، استاد جلال همایی، به کوشش ماهدخت بانو همایی، ص ۱۱۶.

۲۹. همانجا.

۳۰. گنجینه آثار تاریخی اصفهان، دکتر لطف اله هنرفر، ص ۴۹۸.

۳۱. مقاله «میرزا محمدعلی خوشنویس اصفهانی و فرزندان فاضل هنرمندش»، منوچهر قدسی، مجله هنر و مردم، شماره ۱۵۷.

۳۲ و ۳۳. از اطلاعات شخصی نگارنده.

